

A Fővárosi Ítéltábla felperesi jogi képviselő neve (felperesi jogi képviselő címe) által képviselt I.rendű felperes neve (I.rendű felperes címe) I. rendű és II.rendű felperes neve (I.rendű felperes címe) II. rendű felpereseknek a alperesi jogi képviselő neve (alperesi jogi képviselő címe) által képviselt alperes neve (alperes címe) alperes ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Fővárosi Törvényszék-én kelt számú ítélete ellen a felperesek 48. sorszámu fellebbezése folytán meghozta a következő

k ö z b e n s ő í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatja és megállapítja, hogy a peres felek között-én létrejött, szerződésszámu, „Kölcsönszerződés magánszemélyek részére lakásvásárlás céljára CHF alapú elszámolással hónapos kamatperiódussal" elnevezésű,-én módosított kölcsönszerződés érvénytelen;

az elsőfokú perköltségre vonatkozó rendelkezést mellőzi.

A másodfokú perköltséget a felpereseknél együttesen (.....) forint + áfa összegű ügyvédi munkadíjban és (.....) forint feljegyzett fellebbezési illetékben, míg az alperesnél(.....) forint + áfa összegű ügyvédi munkadíjban állapítja meg.

A közbenső ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A fellebbezés alapjául szolgáló tényállás

[1] Az alperes mint hitelező és a felperesek mint adósok között-én szerződésszámon „Kölcsönszerződés magánszemélyek részére lakásvásárlás céljára CHF alapú elszámolással hónapos kamatperiódussal" elnevezéssel kölcsönszerződés (a továbbiakban: kölcsönszerződés) jött létre. A kölcsönszerződéssel az alperes CHF összegű kölcsön nyújtását vállalta, a felperesek forint összegű finanszírozási igényére utalva. A felek megállapodtak abban, hogy az alperes svájci frank (a továbbiakban: CHF) elszámolással nyújtja a kölcsönt. Megállapodtak abban is, hogy az alperes a nyilvántartásba vett deviza összeget a folyósítási igényhez mérten %-kal növelt összegben határozza meg, figyelemmel az okirat aláírásának napján és a kölcsön nyújtásának napján számított árfolyamok eltérésének lehetőségére. A kölcsönszerződés pontjában írt összeg ezért tájékoztató jellegű, a tartozás tényleges összegét a kölcsönszerződés pontjában írtak szerint állapítják meg. A felek a kölcsönszerződés futamidejét hónapban, a kamatperiódus hosszát hónapban, a kamatperiódus kezdetét az első folyósítást követő 15. napban, az első ügyleti év kezdő napját napjában határozták meg.

[2] A kölcsönszerződés pontjának ötödik és hatodik bekezdése szerint „Felek kijelentik, és kötelezik magukat arra, hogy bármely elszámolási vita, illetve banki igény kielégítése esetére, vagy a jelen okirat szerinti kölcsönből mindenkor fennálló kölcsön és egyéb tartozás mértékére, a folyósítás

tényleges időpontja, a teljesítési kötelezettség lejáratának megállapítása, valamint bármely egyéb a közvetlen bírósági végrehajtás céljából szükséges tény, adat megállapítása tekintetében az Adós Banknál vezetett számlái, és a Bank nyilvántartásai, könyvei alapján készült közjegyzői okiratba foglalt ténytanúsítványt fogadják el, mint közhiteles, aggálytalan tartalmú bizonyítékot. Ennek megfelelően a kölcsön és járulékaik nem, vagy nem szerződés szerinti megfizetése esetén a végrehajtás alapjául szolgáló, mindenkor fennálló kölcsön-, és járuléktartozást, továbbá a fent hivatkozott tényeket jelen okirat mellett, az Adós Banknál vezetett számláiról, illetve a Bank nyilvántartásai, könyvei alapján készült közjegyzői okiratba foglalt ténytanúsítvány tanúsítja, amelynek elfogadására a Felek jelen okirat aláírásával kötelezettséget vállalnak."

- [3] A kölcsönszerződés pontja alapján az alperes a kölcsönt egyösszegű átutalással teljesíti, legfeljebb az pontban foglalt forint összegben folyósítja, de a tartozást a folyósítás napján érvényes, az alperes által alkalmazott és az alperes hirdetményében hivatkozott számlakonverziós deviza vételi árfolyamon kiszámított CHF összegben tartja nyilván. A pont alapján az alperes a pontban előírt folyósítási feltételek bekövetkezésétől számított nyolc munkanapon belül folyósítja a kölcsönt, a szerződés ... pontjában részletezettek szerint. A felek a folyósítás feltételei (kölcsönszerződés pont) között a kockázatfeltáró nyilatkozat aláírására is utaltak. A kölcsönszerződés pontja tartalmazta a felperesek kamatfizetési kötelezettségét. Erről a kölcsönszerződés pontja akként rendelkezett, hogy a kölcsön éves kamatlába a folyósítás időpontjában a hirdetményben megállapított érték, amelyet az alperes a szerződéskötés napjára tájékoztató jelleggel közöl. A kölcsönszerződés pontjában tájékoztató jelleggel közölt kamatláb évi % volt azzal, hogy a kamatláb kamatperiódusonként változó, de kamatperióduson belül állandó.
- [4] A kölcsönszerződés pontja feljogosította az alperest, hogy az ügyleti kamatlábat a kamatperiódus forduló napján, késedelmi kamatlábat az egyes ügyleti évek fordulónapján egyoldalúan megváltoztassa. A felperesek elfogadták, hogy az alperes a kamatot a felperesekre kedvezőtlenül is megváltoztathatja, ha azt a tőke- és pénzpiaci kamatlábak vagy az alperes forrásköltségeinek a változása indokolja. Az alperes a kamatváltozás időpontját megelőző napig hirdetményben volt köteles a felpereseket értesíteni a rájuk kedvezőtlen hatású kamatmódosításról.
- [5] A kölcsönszerződés pontja értelmében a felperesek a kölcsön folyósításakor, a folyósított kölcsönösszeg után folyósítási jutalék fizetésére voltak kötelesek. A folyósítási jutalék mértéke a szerződéskötés időpontjában hatályos hirdetmény szerint%, de legfeljebb az ott megjelölt legmagasabb összeg volt. A felek a kölcsönszerződés pontjában a folyósítási jutalék összegét tájékoztató jelleggel CHF-ben tüntették fel. A felek megállapodtak abban, hogy ennek az összegnek a szerződés aláírását követően a felperesek devizaszámláján rendelkezésre kell állnia, hogy onnan az alperes a folyósítással egyidejűleg beszédhesse a folyósítás időpontjában hatályos hirdetményben meghatározott mértékben.
- [6] A kölcsönszerződés pontja szerint a 41/1997. (III. 5.) Kormányrendeletnek megfelelően számított teljes hiteldíj mutató (THM)% volt, amelyet a forint devizanemben teljesített fizetések alapján, a szerződéskötés napján érvényes számlakonverziós devizaárfolyam figyelembevételével határoztak meg. A pont szerint a szerződés elválaszthatatlan részét képezte a THM számítása során figyelembe nem vett költségek/díjak összegét, illetve becslését tartalmazó melléklet.
- [7] A felek a kölcsönszerződés pontjában megállapodtak abban, hogy a havi összes kölcsöntörlesztési és kamatfizetési kötelezettségük megállapítása a kölcsön futamideje alatt, türelmi idő konstrukció esetén a türelmi idő leteltét követően, annuitás módszerével történik.

- [8] A kölcsönszerződés pontja alapján az alperes a kölcsönt a folyósítást, illetve az egyes részfolyósításokat követően kizárólag CHF-ban tartja nyilván, a törlesztéseket és a követelést is ekként számolja el. A tőke, kamat havonta fizetendő együttes összege CHF, amely az első hónapos kamatperióduson belül változatlan. A mindenkor esedékes törlesztések, törlesztőrészek, illetve bármilyen más pénzbeni kötelezettség CHF-ben teljesítendő. Más pénznemben történő teljesítés esetén az alperes az általa az esedékesség napján alkalmazott, a hirdetményben hivatkozott számlakonverziós deviza eladási árfolyamon kiszámított CHF összeget fordít az éppen esedékessé váló kötelezettség teljesítésére.
- [9] A pont alapján a felperesek felhatalmazták az alperest, hogy a fizetendő esedékes követelésekkel az alperesnél megnyitott bármely lakossági bankszámlájukat / devizaszámlájukat megterhelje. A hivatkozott pont alapján a követelés forint értékéből történő kiegyenlítése esetén az alperes által alkalmazott tárgynapi számlakonverziós deviza eladási árfolyamot kellett figyelembe venni.
- [10] A pontban foglaltak szerint a felperesek úgy nyilatkoztak, hogy megértették az alperesnek azt a felvilágosítását, hogy a kölcsön vonatkozásában jelentős árfolyamkockázatuk keletkezhet abban az esetben, ha az árfolyam jelentősen változik, a kölcsön fedezete pedig nem CHF forrás. Kijelentették, hogy ezen információ tudatában is igénybe kívánják venni a szerződésben meghatározott kölcsönösszeget, illetve igénylik a CHF nyilvántartást.
- [11] A kölcsönszerződés pontja alapján az első törlesztő részlet-én, az utolsó törlesztő részlet-én volt esedékes, a törlesztő részek száma volt.
- [12] A felek az alperes által nyújtott kölcsönösszegre és járulékaira - ide értve a kötelezettségek késedelmes teljesítése esetén a késedelmi kamatot is - , ezek megfizetésének biztosítására napján szerződésszámon jelzálogszerződést kötöttek, amellyel jelzálogjogot, valamint elidegenítési és terhelési tilalmat alapítottak az alperes javára a felperesek által a folyósított kölcsönből megvásárolni kívánt ingatlanon.
- [13] A felperesek-én „Tájékoztatás a külföldi devizában történő finanszírozás általános kockázatairól” elnevezésű okiratot írtak alá. Ebben rögzítették, hogy a felperesek a kölcsönszerződés megkötésével tudomásul vették, hogy az alperes a folyósított kölcsönösszeget a választott devizanemben tartja nyilván, és a felperesek arra vállaltak kötelezettséget, hogy a kölcsönt az általuk választott külföldi devizában fizetik vissza. Az okirat tartalma szerint a felperesek aláírásukkal igazolták, hogy a devizaalapú finanszírozás kockázatairól világos tájékoztatást kaptak, a kockázati összetevőket ismerik, és a hitelt ennek ismeretében is fel kívánják venni. Az okirat tartalma szerint az alperes kijelentette, hogy nem tud kötelezettséget vállalni arra, hogy a piac kedvezőtlen alakulása miatt a felpereseknél adott esetben bekövetkező többlet-terhet átvállalja.
- [14] A felperesek szerződésszámon óvadéki szerződést is kötöttek az alperessel aRt.-nél vezetett lakás előtakarékosági betétszámlán lévő összegre. A felek szerződésszámon engedményezési szerződést kötöttek a fenti megtakarításra az alperes javára.
- [15] A felperesek-én a számú közjegyzői okiratba foglaltan egyoldalú kötelezettségvállaló nyilatkozattal elismerték, hogy számon kölcsön- és jelzálogszerződést kötöttek az alperessel.

Kijelentették, hogy az alperes CHF összegű kölcsönt bocsát a rendelkezésükre a forint összegű finanszírozási igényükre tekintettel, CHF elszámolással (..... pont). Az okirat pontjának második bekezdésében elismerték, hogy az alperestől-én CHF összegű kölcsönt vettek fel. A harmadik bekezdésben kijelentették, hogy egyetemlegesen kötelezettséget vállalnak a kölcsönösszeg és annak valamennyi járuléka havonkénti részletekben való visszafizetésére, a közjegyzői okiratban részletezettek szerint, amennyiben a kölcsönösszeg folyósítása megtörténik.

- [16] A felek napján írták alá a Kölcsönszerződés számú módosítását, amely a-én kötött szerződés, és pontját érintette. A felek a-én kötött szerződés pontjában foglaltakat akként változtatták meg, hogy a hónap futamidőből ... hónap türelmi idő, az annuitás számítás megkezdésétől számított futamidő ... hónap. A pontban foglaltakat akként változtatták meg, hogy a kamat (törlesztés) türelmi idő alatt havonta fizetendő összege CHF lett. A felek rögzítették, hogy az összeg tájékoztató jellegű, mert az alperes azt napos hónap figyelembevételével állapította meg. Abban is megállapodtak, hogy a tőke, kamat havonta fizetendő együttes összege,- CHF, amely az első ... hónapos kamatperióduson belül változatlan. A kölcsönszerződés pontját akként módosították, hogy a türelmi idő alatt a kamat összege (törlesztés), annak letelte után a tőke, kamat havi összege (törlesztő részlet) minden hónap napjáig esedékes. Az első törlesztő részlet esedékessége, az utolsó törlesztő részlet esedékessége, a törlesztések száma ..., a törlesztő részletek száma
- [17] A felek napján a számú közjegyzői okiratba foglaltan a kölcsönszerződés módosított tartalmának megfelelően módosított tartalmú egyoldalú kötelezettségvállaló nyilatkozatot tettek. Kijelentették, hogy a kölcsönszerződés megnevezését „magánszemélyek részére lakásvásárlás céljára CHF alapú elszámolással - Türelmi idővel - hat hónapos kamatperiódussal” megnevezésre módosítják. A korábbi egyoldalú kötelezettségvállaló nyilatkozat pontját akként módosították, hogy az első törlesztés esedékessége, az első törlesztő részlet megfizetése, az utolsó törlesztő részlet megfizetése, a törlesztések száma ..., a törlesztő részletek száma Elismerték, hogy az alperestől-énCHF összegű kölcsönt vettek fel. Kijelentették, hogy - amennyiben a kölcsönösszeg folyósítása megtörténik - egyetemlegesen kötelezettséget vállalnak a kölcsönösszeg és annak valamennyi járuléka havonkénti részletekben való visszafizetésére, az egyoldalú kötelezettségvállaló nyilatkozatban részletezettek szerint.
- [18] Az alperes napján forintot fizetett meg a felpereseknek, amelyet CHF-ben tartott nyilván.
- [19] A felperesek-ig befizetéseket teljesítettek, ezt követően további törlesztést nem teljesítettek.
- [20] Az alperes-án aZrt.-től forintot vett át.
- [21] Az alperes a-én kelt nyilatkozatával azonnali hatállyal felmondta a számú kölcsönszerződést és az ahhoz kapcsolódó számú gyűjtőszámla-hitelkeretszerződést. Az alperes a nyilatkozatot számon közjegyzői okiratba foglaltatta, amelyben a közjegyző az alperes felkérésére tanúsította, hogy az alperes elektronikus nyilvántartásába történt betekintés és a nyilvántartásból rendelkezésre bocsátott bizonylat alapján az alperes-én összesen forint összegű tartozást tart nyilván a felperesekkel szemben.

A felperesek kérelme, az alperes ellenkérelme

- [22] A felperesek megváltoztatott keresetükben elsődlegesen annak megállapítását kérték, hogy a teljes kölcsönszerződés semmis, mert a kölcsönszerződésnek az árfolyamkockázatot a felperesekre

telepítő rendelkezése tisztességtelen. A tisztességtelenség és ennek okán a teljes szerződés semmisségének a megállapítását a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: rPtk.) 209. § (4) bekezdésére, a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: rHpt.) 203. § (6) és (7) bekezdésére, valamint a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv (a továbbiakban: Irányelv) 3. cikk (1) bekezdésére és a Melléklet 1. pont i.) alpontjára hivatkozva kérték. Másodlagosan a szerződés teljes érvénytelenségének a megállapítását az rHpt. 213. § (1) bekezdés c) pontja alapján kérték arra hivatkozva, hogy a szerződésben nem határozták meg a kamat mértékét. Az érvénytelenség jogkövetkezményeként az rPtk. 237. § (2) bekezdése alapján a szerződés határozathozatalig terjedő időre történő hatályossá nyilvánítását kérték annak megállapításával, hogy a felperesek forinttal tartoznak egyetemlegesen az alperesnek.

[23] A felperesek ezt a kérelmüket a-én érkezett számú beadványukban akként módosították, hogy az árfolyamkockázatot a felperesekre telepítő rendelkezés tisztességtelensége mint a teljes kölcsönszerződés érvénytelenségét eredményező érvénytelenségi ok jogkövetkezményének a levonását akként kérték, hogy a bíróság állítsa helyre az eredeti állapotot annak megállapításával, hogy a felperesek forint megfizetésére kötelesek egyetemlegesen az alperes részére. E kérelmük alapjául az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) C-118/17. ügyben hozott ítéletére hivatkoztak.

[24] Harmadlagosan annak megállapítását kérték, hogy [1] a kölcsönszerződés folyósítási jutaléokra vonatkozó és pontjai az rPtk. 209. § (1) bekezdése alapján tisztességtelenek és az rPtk. 209/A. § (2) bekezdése alapján semmisek, mert ellenszolgáltatás nélküli szolgáltatási kötelezettséget írnak elő a felperesek terhére és hátrányára; [2] a kölcsönszerződés és „a számú közjegyzői okirat” közjegyzői ténytanúsítványra vonatkozó I.4. pontjának ötödik és hatodik bekezdése a fogyasztóval kötött kölcsönszerződésben tisztességtelennek minősülő feltételekről szóló 18/1999. (II.5.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) 1. § (1) bekezdés a), b) és j) pontjai alapján tisztességtelenség folytán érvénytelen, ezért nem köti a feleket; [3] a számú közjegyzői okiratba foglalt tartozáselismerő és egyoldalú kötelezettségvállaló nyilatkozat jóerkölcsbe ütközik, ezért az rPtk. 200. § (2) bekezdése alapján érvénytelen; [4] a számon kiállított közjegyzői okiratban foglalt felmondás és ténytanúsítvány érvénytelen, mert annak kiállítására a kölcsönszerződés érvénytelen I.4. pontja alapján került sor. Kérték az alperest kötelezni a perköltség megfizetésére is.

[25] Az elsődleges kereseti kérelmükhöz kapcsolódó, az eredeti állapot helyreállítására irányuló kérelmük indokául az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) C-118/17. ügyben hozott ítéletére hivatkoztak. Hangsúlyozták, hogy a kölcsönszerződésnek sem a hatályossá nyilvánítása, sem annak érvényessé nyilvánítása nem szolgálja az érdeküket, a főszolgáltatás körébe tartozó tisztességtelen kikötést tartalmazó szerződés teljes érvénytelenségére tekintettel a fogyasztói jogaik védelme kizárólag az eredeti állapot helyreállításával valósulhat meg. Ezzel összefüggésben az EUB C-118/17. számú ítélete és az 1/2005. (VI. 15.) PK vélemény alapján annak hivatalbóli bírói észlelését és közlését kérték a perben a felekkel, hogy az árfolyamrés kikötése a szerződésben „szerződés-semmisségi ok”. Az EUB C-118/17. számú ítéletének 54. és 55. pontjára utalva úgy nyilatkoztak, hogy a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: DH1 törvény) 3. § (2) bekezdése szerinti orvoslást (árfolyampótlást) nem kéri, mert az az árfolyamkockázatot a terhükön tartaná, ezért a fogyasztói érdekeikkel ellentétes. Az rPtk. 237. § (2) bekezdése szerinti jogkövetkezmények alkalmazását nem kéri, és kéri a

6/2013 Polgári jogegységi határozat 4. pontjának figyelmen kívül hagyását. Úgy nyilatkoztak, hogy az érvénytelenségi ok bíróság általi észlelését és közlését követően megfontolják a kereset kiegészítését. Számítást közöltek arról, hogy a szerződéskötést megelőzően fennálló helyzet visszállításaként milyen adatok alapján határozták meg forint összegben az alperessel szemben fennálló tartozásukat.

- [26] Az alperes ellenkérelmében elsődlegesen a per megszüntetését kérte a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény (a továbbiakban: DH2 törvény) 37. § (1) bekezdése alapján. Érdemi ellenkérelmében a kereset elutasítását és a felperesek perköltségben marasztalását kérte.

Az elsőfokú bíróság határozata

- [27] Az elsőfokú bíróság a-én kelt számú ítéletével a keresetet elutasította. Kötelezte a felpereseket, hogy az alperesnek 15 napon belül egyetemlegesen fizessenek meg bruttó forint ügyvédi munkadíjat. Úgy rendelkezett, hogy a felperesek költségmentessége folytán le nem rótt forint kereseti illetéket az állam viseli.
- [28] Ítéletének indokolásában a felek előadása, a peres iratokhoz csatolt okiratok és a per egyéb adatai alapján megállapította, hogy a felperesek és az alperes között az rPtk. 522. § (1) bekezdése szerinti bankhitelszerződés jött létre, míg a lehívással az rPtk. 523. §-a és az rHpt. 212. § (1) bekezdése és a 2. számú melléklet pontja szerinti lakossági kölcsönszerződés jött létre. A felek között zálogszerződés is létrejött, valamint a felperesek az rHpt. 203. §-a szerinti kockázatfeltárány nyilatkozatot írtak alá. Megállapította, hogy az általános szerződési feltételek a felperesek elfogadása miatt az rPtk. 205/B. §-a szerint a jogviszony részévé váltak.
- [29] Nem tartotta alaposnak az alperes alaki védekezését, mert a felperesek az érvénytelenség állított okait, annak jogkövetkezményét, az érvényesíteni kívánt jog értékét és az elszámolásukat közölték. Az elszámolásról érdemi határozattal lehet dönteni, ezért a per megszüntetésének nem volt helye.
- [30] Kifejtette, hogy a felperesek által előterjesztett kereseti kérelmek közül elsőként a teljes érvénytelenségre, ezt követően a részleges érvénytelenségre vonatkozó kérelmeket kellett vizsgálni, mert a teljes érvénytelenség fennállása esetén részleges érvénytelenség nem állhat fenn.
- [31] Utalt arra, hogy a felmondással kapcsolatban közölt, nem nevesített megállapítási kereset és a teljes érvénytelenségre vonatkozó kereseti kérelmek kölcsönösen zárták ki egymást, mert érvénytelen szerződést nem lehet felmondani. Az érvénytelen szerződés azért nem mondható fel, mert joghatás kiváltására nem alkalmas, azaz szolgáltatás és ellenszolgáltatás az alapján nem teljesíthető, illetve nem követelhető. A felmondás a fentiek követeléséhez való jogot szünteti meg a jövőre nézve. A nem nevesített megállapítási keresetre egyebekben a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: rPp.) 123. §-a is irányadó volt.
- [32] A DH1 törvény 3. § (1)-(2) bekezdésére és a DH2 törvény 37. §-ára hivatkozva kifejtette, hogy a perbeli szerződés érvénytelenségére csak a DH2 törvény 37. §-ában meghatározott jogkövetkezményekkel, a felek közötti elszámolásra kiterjedő és összecszerűen is meghatározott kérelemmel lehet hivatkozni. A hivatkozott jogszabályhelyek nyelvtani, rendszertani és a jogalkotó szándéka szerinti értelmezése alapján a DH1 törvény 3. § (1)-(2) bekezdésében rögzítettekén túl nem lehet a különmemű árfolyamokkal kapcsolatos részleges érvénytelenségre perben hivatkozni.

Ezen túlmenően az érvénytelen szerződés joghatás kiváltására ugyan alkalmatlan, de az érvénytelenség jogkövetkezményeit a jogszabályoknak megfelelően a feleket illető jogok és kötelezettségek rendeltetésszerű gyakorlásával és érvényesítésével lehet csak levonni. Annak megállapítása során, hogy az érvénytelenség adott jogkövetkezményének alkalmazása a fogyasztó érdekében áll-e, illetve a szerződés teljesíthető-e a fogyasztóvédelmi célok tiszteletben tartása mellett, a feleknek is a rendeltetésszerű joggyakorlás követelményének megfelelően - a hatályos jogszabályok elvi és normaszintű keretei között - kell eljárniuk. A fogyasztó tudatosan nem alakíthat ki olyan helyzetet, amelyben választása miatt - a vonatkozó jogszabályok és elvek együttes értelmezése ellenére - a számára kedvező jogkövetkezményt kelljen alkalmazni. A szerződések tartalma alapján aggálytalanul megállapítható volt, hogy a felperesek deviza alapú elszámolással kívántak kölcsönt felvenni. Az érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazása körében így nem hagyható figyelmen kívül az ebből következő jelleg. A felperesek által hivatkozott jogértelmezés és eljárás, amely szerint egy már jogszabály által rendezett és részleges érvénytelenségre vezető okra hivatkozással azt a helyzetet kívánják előidézni, hogy a szerződés egészében érvénytelen legyen, és a deviza jelleggel járó jogkövetkezmények se maradjanak fenn, nem tekinthető rendeltetésszerű joggyakorlásnak, és a fogyasztóvédelmi célokkal sem indokolható. A fogyasztói érdeket is csak a megkötött szerződésre, annak tartalmára és az érvénytelenség jogkövetkezményei egészére tekintettel lehet figyelembe venni. A felperesek által hivatkozott érvénytelenséget ezért nem kellett észlelni, és nem volt szükséges a feleket az érvénytelenség következményeinek alkalmazásáról nyilatkoztatni.

- [33] Az árfolyamkockázatot a felperesekre telepítő rendelkezések tisztességtelen voltára alapított érvénytelenségi okkal kapcsolatban kifejtette: az Irányelv átültetése a magyar jogba az rPtk. 205/A-205/B. §-a, a 207. § (2)-(3) bekezdése, a 209. §-a, a 209/A. § (2) bekezdése, a 209/B. §-a, a 239. § (2) bekezdése és a 685. § d) pontja révén megtörtént. Idézte az Irányelv 4. cikk (2) bekezdését és az rPtk. 209. § (4) bekezdését, amelynek alapján vizsgálható az érvénytelenség, ha a támadott kikötések nem világosak és nem érthetőek. Az árfolyamkockázat telepítése a főszolgáltatás megállapítására vonatkozott. A felperesek által hivatkozottak miatt ezért azt kellett vizsgálni az rPtk. 209. § (1) bekezdése alapján, hogy a támadott rendelkezés a feleknek a szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit a jóhiszeműség és tisztesség követelmények megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a felperesek hátrányára állapította-e meg. Az Irányelv közvetlen hatálya miatt azonban ezt megelőzően vizsgálni kellett, hogy a rendelkezések világosak-e és érthetőek-e.
- [34] Az elsőfokú bíróság szerint az alperes a kockázatteltáró nyilatkozatban a deviza alapú elszámolás lényegét feltárta, ismertette az árfolyamkockázat hatását, kitért a piaci változásokra, utalva arra, hogy a kockázat realizálódása a felektől független tényező. Tájékoztatást adott arról, hogy a kockázat közvetlen és bármikor realizálódhat. Kifejezetten felhívta a felperesek figyelmét arra, hogy az esetleges kedvezőtlen árfolyamváltozás (emelkedés) a felpereseknek előre nem látható és előre ki nem számítható többletköltséget okozhat. A tájékoztatás így a gazdasági átláthatóságnak is eleget tett. Az alperes tájékoztatást adott arról, hogy a kockázatot nem viseli, így a felperesek megállapíthatták, hogy az őket terheli. Az alperes az előre nem látható költség utalással a kockázat korlátlanágát is kifejezte. A kockázatteltáró nyilatkozat megfogalmazásából érthető volt az is, hogy a kockázat a változás lehetőségében nyilvánul meg.
- [35] Mindezek alapján az alperes által az rPtk. 203. § (6)-(7) bekezdésében foglaltak teljesítéseként adott tájékoztatás nem csak alaki és nyelvtani szempontból, hanem a konkrét tartalom vonatkozásában is érthető volt. Az alperes nem volt köteles közölni, hogy az árfolyam szerinte milyen okok miatt, mikor és miképpen változhat meg, mert a kockázat mibenlétének megértéséhez és realizálódása következményeinek felméréséhez, így a szerződéskötéséről szóló megfelelő döntéshez elegendő

annak ismertetése, hogy az ügylet jellege miatt bekövetkezhetnek olyan körülmények, amikor az árfolyamok bizonytalan irányban és jelentős mértékben megváltoznak, és emiatt a fogyasztó fizetési kötelezettsége nő és az ügylet terheesebbé válik. Az alperes a kockázatfeltárással kapcsolatos kötelezettségét teljesítette.

- [36] Kiemelte, hogy a tájékoztatás tartalma tekintetében az írásbafoglalt nyilatkozatokat vette figyelembe, mert tanúvallomás alapján nem lehetett megállapítani, hogy a leírtakkal ellentétes tájékoztatást kaptak a felperesek. Mindezek alapján a világosnak és egyértelműnek értékelt rendelkezéseket a felperesek egyik hivatkozása alapján sem találta tisztességtelennek.
- [37] Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a felperesek alappal nem hivatkozhatnak arra, hogy az alperesnek általánosságban meg kellett volna vizsgálnia a teljesítőképességüket, mert az alperes is csak a szerződéskötéskori vagyoni viszonyokat ismerhette. Az alperes nem állapíthatta meg azt, hogy utóbb a felpereseknek milyen vagyoni helyzetben, milyen anyagi terhet jelent az előre nem látható mértékben realizálódó árfolyamkockázat. Az árfolyamkockázat feltárását a szerződés módosítása nem érintette. A felperesek a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletének (a továbbiakban: PSZÁF) ajánlására az érvénytelenség okaként nem hivatkozhatnak, mert annak tartalmához jogszabály ilyen jogkövetkezményt nem fűz. Kiemelte, hogy a felperesek ugyan hivatkoztak arra, hogy a szerződést a szükséges tájékoztatás ismeretében nem kötötték volna meg, de az állított akarathiba miatt a szerződéskötés után az árfolyamkockázat mibenlétének és hatásának megtagasztalását követően sem hivatkoztak megtámadásra.
- [38] A kockázat feltárása körében további bizonyítást nem talált szükségesnek, a felperesek által indítványozott további tanúbizonyítás teljesítését ezért mellőzte.
- [39] Az elsőfokú bíróság nem találta megalapozottnak a felpereseknek az rHpt. 213. § (1) bekezdés c) pontjára alapított, ebből az okból a szerződés teljes érvénytelenségének megállapítására irányuló keresetét sem. Ezzel kapcsolatban kifejtette, hogy a kamat mértéke minden pillanatban ismert. A szerződés megkötésekor az ügyleti kamat mértéke azért tájékoztató jellegű, mert a folyósítás pillanatában rögzül annak tényleges mértéke, éppúgy, mint a kölcsön tényleges figyelembe vett összege.
- [40] Tekintettel arra, hogy a szerződést nem találta érvénytelennek, úgy értékelte, hogy a felek közötti elszámolásnak nem volt jelentősége, ezért a felperesek által ajánlott, a számítással kapcsolatos tanúbizonyítási indítvány teljesítését mellőzte.
- [41] Nem találta megalapozottnak a kölcsönszerződés és a számú közjegyzői okirat pontjában foglalt, a közjegyzői ténytanúsítvány kiállítására vonatkozó rendelkezés tisztességtelenségének megállapítására irányuló kereseti kérelmet sem.
- [42] Ezzel kapcsolatban megállapította, hogy az alperes számára a szerződésből származó igénye érvényesítését a jogviszony tartalmának közokiratba foglalása és a ténytanúsítvány alkalmazása peres eljárás nélkül teszi lehetővé. A szabályszerűen közölt és a felperesek által nem kifogásolt nyilvántartás tartalma nem tekinthető az alperes által egyoldalúan meghatározottnak, mert a felperesektől mint fogyasztóktól a szerződés teljesítése során őket is terhelő együttműködési kötelezettség alapján elvárható az egyenleg megvizsgálása és tartamának kifogásolása abban az esetben is, ha a rögzített adatokat vitatják.

- [43] A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) 23/C. § (1) bekezdés c) pontjára utalva kifejtette, hogy ennek alapján az alperes nyilvántartása szerinti összeget foglalják közokiratba, de annak megállapítása nem egyoldalúan történik. A támadott nyilatkozattal ezért az alperes a jogait nem a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a felperesek hátrányára állapította meg, mert a felperesek az egyenleg vitatásától nem voltak elzárva. Az alperes a támadott rendelkezéssel a végrehajtható okirat kiállításának azt a feltételét teremtette meg, hogy a követelés mennyisége közokiratban szerepeljen.
- [44] Az elsőfokú ítélet indokolása szerint a felperesek alappal nem hivatkozhatnak az előzetes elismerés tisztességtelen voltára sem, mert a támadott szerződéses feltétel szerinti nyilatkozat az rPtk. 207. §-a szerinti értelmezve arra vonatkozik, hogy a felperesek a nyilvántartásnak az esetleges jogvita időpontjában megismerhető tartamát ismerik el, azaz az egyenleg kialakulásához vezető tranzakciókat és számítási módokat nem, csupán egyetlen értéket. Tekintettel arra, hogy a felperesek a nyilvántartás tartalmát a jogviszony hatálya alatt bármikor megismerhetik, illetve vitássá is tehetik, az elismerés nem egy ismeretlen módon a későbbiekben képzett összeg előzetes elfogadására vonatkozik.
- [45] Kifejtette, hogy a felperesek helyzete a támadott szerződéses rendelkezés következtében indokolatlanul és egyoldalúan nem vált terhesebbé. Az rPtk. 209/A. § (2) bekezdése alapján figyelembe vette, hogy az alperes a saját szolgáltatásával jár elől, így nem tekinthető tisztességtelennek a végrehajtható okirat kiállításához szükséges eljárás kialakítása. Az alperes nem jár el rosszhiszeműen vagy egyoldalúan abban az esetben, ha a jogszabályok által lehetővé tett módon peres eljárás helyett a közokirat záradékolásával jut a követeléshez a végrehajtás során. A felperesek ebben az eljárásban is jogosultak védekezés előterjesztésére és jogaik érvényesítésére. A felperesek az ellenük a teljesítés követelésére irányult perben alperesként is kötelesek lennének az állításaik bizonyítására, mert az ellenük fellépő hitelező állításainak pusztá vitatásával az érvényesített joggal szemben nem védekezhetnek, a számításaikat közölni, az állításaikat bizonyítani tartoznak.
- [46] Ezen túlmenően a hivatkozott szerződéses rendelkezés alapján az alperes nem kizárólagosan jogosult annak megállapítására, hogy a teljesítése szerződésszerű-e. Utalt arra, hogy a Kormányrendelet 1. § (1) bekezdésének j) pontja nem bizonyítási kötelezettségről, hanem bizonyítási teherről rendelkezik, és a tilalmat az egyes ágazati szabályozásban elhelyezett és a bizonyítási teherre vonatkozó rendelkezések fogyasztó hátrányára történő megváltoztatására állapítja meg. Megállapította azt is, hogy a támadott feltétel a szerződés egyoldalú értelmezésére sem jogosítja fel az alperest.
- [47] Az elsőfokú bíróság nem tartotta alaposnak a felpereseknek azt a kereseti kérelmét sem, hogy a kölcsönszerződésnek a folyósítási jutalékra vonatkozó, a kölcsönszerződés és pontjában foglalt rendelkezése az rPtk. 209. § (1) bekezdése alapján tisztességtelen.
- [48] Ezzel kapcsolatban kifejtette, hogy a pénzkölcsön esetében a pénzbeli ellenszolgáltatás tartalma az rPtk. és az rHpt. szabályai alapján állapítható meg akként, hogy az rHpt. a különös jogszabály, amely által alkalmazott fogalmakat az rPtk. tekintetében megfelelően kell alkalmazni. Az rPtk. 200. § (1) bekezdése és az 523. §-a együttes értelmezése alapján sem állapítható meg, hogy az alperes a szerződés alapján a felperesek főszolgáltatását csak kamattal határozhatta volna meg, mert erre vonatkozó korlátozást a hivatkozott rendelkezések nem tartalmaznak. Az rHpt. 212. §-ának (2) bekezdése ellentmondásban áll a felperesek érvelésével. Az rHpt. 212. § (2) bekezdése szerinti teljes hiteldíj fogalma, azaz a kölcsönért fizetendő terhelés egészében megfeleltethető az rPtk. kötelmi

jogi általános rész fogalmai közül a pénzbeli ellenszolgáltatás fogalmának. Az ágazati jogszabály alapján nem lehet különbséget tenni az egyes elemek között. Az azokkal kapcsolatos hibák egyébként is az rHpt. 213. §-a szerinti önálló érvénytelenségi okok. A költségek a pénzbeli ellenszolgáltatás, mint főszolgáltatás részét képezik, azokat az alperes a szolgáltatásra hivatkozva követeli.

- [49] A felek a szerződésben az rHpt. előírásának megfelelően határozták meg a szolgáltatást [rHpt. 213. § (1) bekezdés a) pont], a kölcsön nyújtását, és a pénzbeli ellenszolgáltatást, a hiteldíj fizetését [rHpt. 212. § (2) bekezdés]. A hiteldíjnak a szerződés és fenti jogszabályhelyek szerint része az összes költség, így a hivatkozott folyósítási jutalék is. A költség tisztességtelensége ezért az rPtk. 209. § (4) bekezdésének első fordulata alapján nem is vizsgálható, mert a hiteldíjra vonatkozó rendelkezések a főszolgáltatást (pénzbeli ellenszolgáltatást) egészében állapítják meg. A rendelkezés az rPtk. 209. § (4) bekezdésének második fordulata alapján sem vizsgálható, mert az alperes a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás arányát állapította meg ekként, tekintettel arra, hogy a kölcsönért a felperesek a hiteldíjat fizetik meg. Kifejtette azt is, hogy az alperes a szerződés teljesítése során ellátott tevékenység egyes elemei fejében költségeket vett figyelembe és az ezzel kapcsolatban nyújtott szolgáltatást ismertette. A felperesek alappal nem hivatkozhatnak arra, hogy az alperes valamely jogszabályi kötelezettségének a teljesítését az ellenszolgáltatás körében ne vehetné figyelembe.
- [50] Az elsőfokú bíróság nem találta alaposnak a felpereseknek azt a keresetét sem, amely annak megállapítására irányult, hogy a számú közjegyzői okiratba foglalt tartozáselismerő és egyoldalú kötelezettségvállaló nyilatkozat jóerkölcsbe ütközés okán semmis.
- [51] Ezzel kapcsolatban kifejtette, hogy a közjegyzői okiratba foglalt tartozáselismerő és egyoldalú kötelezettségvállaló nyilatkozat tartalma a szerződéskötés és a folyósítás időpontjában irányadó árfolyamok eltérését figyelembe veszi. Így a nyilatkozat is csak a tényleges összegre vonatkozhat és nem is érvénytelen, mert a felperesek a többlet nyilvántartását kifejezetten elfogadták. A rendelkezésre álló adatok és az ügylet összes körülménye alapján megállapította, hogy a felperesek a nyilatkozattal csak a tartozás tényleges összegét ismerhették el, ezért az jóerkölcsbe ütközés okán nem érvénytelen. A felek szándéka az ügylet megkötése volt, az alperes pedig biztosíthatta a követelését a közokirati formához kapcsolódó, per nélküli végrehajtással. Így nem ellentétes a mindenkori közfelfogással a folyósítást megelőző elismerés követelése, mert a folyósítás után az alperes ezt a nyilatkozatot esetleg nehezebben szerezhette volna be.
- [52] A felperesek az érvénytelenség okaként alappal nem hivatkozhatnak arra, hogy az alperes a folyósítás elmaradása esetén is használhatja az elismerést a tartozás bizonyítására, mert ebben az esetben alperesként a védekezésük egy esetleges perben az lehet, hogy a hitelező alperes nem teljesített. Így az okirat tartalmától függetlenül a pénzáttulás tényét és mértékét a hitelező lesz köteles bizonyítani, mert az elismerés a felpereseket (adósokat) e különleges esetben nemleges, így kizárt bizonyítás elé állítaná. Megjegyezte, hogy a felek kötelesek a jóhiszeműség és a tisztesség követelményének megfelelően eljárni, így a hivatkozott rendelkezés jóerkölcsbe ütközése az esetleges, kis számában, alacsony valószínűséggel előforduló eset elvi lehetősége miatt nem állapítható meg. A perbeli esetben az utalás megtörténte figyelemmel a felperesek által hivatkozott lehetőséget a valós események bekövetkezése ki is zárta. A felperesek nem hivatkozhatnak az érvénytelenség okaként a támadott rendelkezés tartalmából következő elvi, jelenleg csak logikai úton kimutatható lehetőségre.

[53]találta azt a kereseti kérelmet, amely annak megállapítására irányult, hogy a számon közjegyzői okiratba foglalt felmondás és ténytanúsítvány érvénytelen. Ennek indokául kifejtette: a felperesek e tény megállapítását nem kérhették, mert a nyilatkozat akkor sem lenne érvénytelen, ha a közléshez való jog nem nyílt volna meg. A felperesek a nyilatkozataik tartalma szerint azt állították, hogy az alperes felmondási nyilatkozatot nem közölhetett, mert az annak közléséhez való jog nem nyílt meg. A felmondás közléséhez való jog megnyílt nélkül közölt felmondás azonban nem érvénytelen, legfeljebb a jogviszonyt nem szünteti meg. Az így tett nyilatkozat a teljesítés jogos ok nélküli megtagadásaként értékelhető az ellenérdekű fél és a bíróság által. Ebben az esetben a felperesek választásától függően szűnik meg a jogviszony, a késedelem és a teljesítés lehetetlenné válásának következményeinek alkalmazását követve. A felperesek azonban a perben sem az rPtk. 313. §-a, sem a 312. §-a, sem a 300. § (1) bekezdése alapján nem érvényesítettek jogot.

[54] E kereseti kérelemmel kapcsolatban kifejtette azt is, hogy a nem nevesített megállapításnak az rPp. 123. §-ában meghatározott feltételei sem álltak fenn, mert a megóvni kívánt jog megállapítható. A felperesek a megállapítást a teljesítés jogos okból való megtagadásához fűződő jog megóvása érdekében kérik azért, hogy az egyösszegű teljesítést az alperes ne követelhesse. A kérelem azonban a jog megóvására nem alkalmas, mert egy ellenük indított perben ez a védekezés előterjeszthető. A ténytanúsítványtól való eltérésnek pedig a per jelen állása szerint nem volt jelentősége, mert az alperes számításait a felperesek az ellenük indított perben vitathatják, egyben erre az eltérésre érdemben hivatkozhatnak.

[55] Mindezek alapján összességében arra a következtetésre jutott, hogy a felperesek által megjelölt okokból a szerződés sem teljes egészében, sem részlegesen nem érvénytelen. Ebből következően a felek közötti tartozás és annak mértéke a per eldöntése szempontjából nem volt releváns, a felek közötti elszámolásnak a per eldöntése szempontjából nem volt jelentősége.

Fellebbezési kérelem

[56] Az elsőfokú bíróság ítéletével szemben a felperesek nyújtottak be fellebbezést, amelyben elsődlegesen a fellebbezés keretei között az elsőfokú ítélet megváltoztatását, másodlagosan az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését kérték. Kiemelték, hogy a fellebbezésük az elsőfokú ítéletnek mind a rendelkező része, mind az indokolása ellen irányul.

[57] Álláspontjuk szerint az elsőfokú bíróság a jogszabályokat tévesen alkalmazta és téves jogi következtetésre jutott.

[58] Az árfolyamkockázat fogyasztóra telepítésével kapcsolatban sérelmezték, hogy az elsőfokú bíróság nem végezte el az EUB C-51/17. számú ügyben hozott ítéletében megfogalmazott vizsgálatot. Amennyiben az elsőfokú bíróság figyelembe vette volna a nemzeti bíróságokra is kötelező EUB ítéletben foglalt követelményeket, akkor nem juthatott volna arra a nyilvánvalóan téves következtetésre, hogy az alperes által az rHpt. 203. § (6)-(7) bekezdése alapján adott tájékoztatás nem csak alaki és nyelvtani szempontból, hanem a konkrét tartalom vonatkozásában is érthető volt. Álláspontjuk szerint az árfolyamkockázatról adott tájékoztatás nem felelt meg C-51/17. számú ítélet 74-76. pontjaiban megfogalmazott követelményeknek. Erre tekintettel az árfolyamkockázattal kapcsolatos általános szerződési feltétel nem felel meg az Irányelv 4. cikke (2) bekezdésében foglalt világosság és érthetőség követelményének.

[59] Az „előre nem látható és előre ki nem számítható többletköltség” említéséből, valamint abból a tájékoztatásból, amely szerint „ha a finanszírozás devizanemének a forinttal szemben nő az árfolyama, úgy növekedik a finanszírozás ellenértéke: a tőkeösszeg és kamatainak (törlesztő

részleteinek) megfizetéséhez ebben az esetben magasabb forint összeg szükséges, tehát ebben az esetben a felvett devizahitel visszafizetéséhez több forintot kell a megfelelő devizanemre átváltva felhasználnia", egy általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó számára nem vonható le az a következtetés, hogy számára gazdaságilag nehezen viselhetővé válhat az, ha a forint a CHF-el szemben leértékelődik. Ugyancsak nem következtethető ki e rendelkezésekből az, hogy súlyos leértékelődés esetén az eredeti törlesztőrészlet a sokszorosára is növekedhet, és ennek következtében akár a megélhetésük is veszélybe kerülhet. Az „előre nem láthatóság és előre ki nem számíthatóság” nem egyenlő a „korlátlanossággal”.

- [60] Mindezek mellett hivatkoztak arra is, hogy az alperes a kölcsönszerződés aláírásával egyidejűleg adta át aláírásra a tájékoztatást a felpereseknek, így nem állt a rendelkezésükre kellő idő ahhoz, hogy mérlegelni tudják az esetleges kockázatok vállalhatóságát. Az alperes által adott „tájékoztatás” nem volt alkalmas arra, hogy a felperesek reálisan felmérhessék az általuk vállalt árfolyamkockázat mibenlétét, annak valós és reális - a jövőbeni megélhetésüket esetlegesen veszélyeztető - pénzügyi-gazdasági következményeit. A tájékoztatás nem felelt meg a C-51/17. számú ítéletben meghatározott feltételeknek.
- [61] Fenntartották a kölcsönszerződés pontjában foglalt kikötés és a számú közjegyzői okiratba foglalt egyoldalú kötelezettségvállaló nyilatkozatba foglalt, a közjegyzői ténytanúsítványra vonatkozó rendelkezéseinek tisztességtelenségére történt hivatkozásukat.
- [62] Előadták, hogy a kölcsönszerződés pontjában foglalt szerződési feltétel alapján a felperesek a szerződéskötéskor, még a kölcsön folyósítását, és így a tartozás keletkezését megelőzően előre elismerték, hogy a kölcsönszerződésből eredő, a jövőben bármikor fennálló (azaz mindenkori) tartozásuk összege a hitelezői nyilvántartás alapján kiállított közjegyzői ténytanúsítvány szerinti összeggel azonos. A kölcsönszerződésbe és a közjegyzői okiratba foglalt tartozáselismerő nyilatkozatban szereplő rendelkezés ugyan nem tartalmazza a tartozás esedékes és konkrét összegének a megjelölését, de joghatását tekintve azonos megítélés alá esik az rPtk. 242. §-a szerinti tartozáselismerő nyilatkozattal. Álláspontjuk szerint tisztességtelen az a szerződési feltétel, amely alapján a fogyasztó a mindenkori tartozásának fennállása és összege tekintetében a vele szerződést kötő hitelező üzleti könyveit és nyilvántartásait tekinti irányadónak és hitelesnek, azok tartalmának feltétlenül és ellenvetés nélkül aláveti magát, és kinyilvánítja, hogy a hitelező saját üzleti könyvei alapján készített tartozáskimutatást elfogadja a fennálló kölcsöntartozását közokirati formában igazoló közjegyzői ténytanúsítvány alapjaként.
- [63] A támadott rendelkezés a jóhiszeműség és a tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a fogyasztó hátrányára bontja meg a szerződésből fakadó jogosultságok és kötelezettségek egyensúlyát. A szerződés I.4. pontjába foglalt nyilatkozattal a fogyasztó nem csak a tartozás tanúsításának a módját fogadja el, hanem a közjegyzői tanúsítványt a tartozás mindenkori összegének közokirati tanúsításaként fogadja el. Mindez azt a célt szolgálja, hogy biztosítsa a Vht. 23/C. § (1) és (3) bekezdésében írt feltételek teljesülését annak érdekében, hogy a bank követelését tartalmazó közjegyzői okirat végrehajtási záradékkal legyen ellátható, és a fogyasztóval szemben peres eljárás nélkül közvetlen végrehajtás indulhasson. A közjegyzői ténytanúsítvány hiányában a bank fizetési meghagyás útján, vagy perben érvényesítheti az igényét, amelynek során az adós vitatása esetén a banknak kell bizonyítania a követelés összegszerűségét is. A kölcsönszerződés és az 1967/2007. számú közjegyzői okiratba foglalt egyoldalú kötelezettségvállalás támadott rendelkezése alkalmas a hitelező és a fogyasztó közötti egyenlőtlenség előidézésére, a hitelezőt a fogyasztó hátrányára olyan előnyhöz juttatja, amely megkönnyíti a hitelező számára a fogyasztóval szembeni igényérvényesítést.

- [64] Fenntartották azt a hivatkozásukat is, hogy a számú közjegyzői okiratba foglalt tartozáselismerő és egyoldalú kötelezettségvállaló nyilatkozat jóerkölcsbe ütközik, ezért az rPtk. 200. § (2) bekezdése alapján érvénytelen. Ennek oka, hogy olyan összegre követelt az alperes a felperesektől közjegyzői okiratba foglalt tartozáselismerést, amelyet a felpereseknek ténylegesen nem folyósított. A közjegyzői okiratban tartozáselismerés hatályával elismertCHF összeggel szemben az alperes által ténylegesen folyósított kölcsön összegeCHF volt, azaz közelCHF az eltérés a két összeg között. A közjegyzői okirat a felperesek számára jelentős többletteherként közvetlen végrehajthatóságot tesz lehetővé az alperes számára. Ezzel az alperes aránytalan erőfölénybe kerül a felperesekkel szemben. A folyósításra csak akkor került sor, ha a felperesek aláírták az egyoldalú tartozáselismerést, amellyel az alperes rákényszerítette a felpereseket arra, hogy olyan okiratot írjanak alá, amelyek alapján velük szemben közvetlen végrehajtás indítható. Ezek a körülmények az általános társadalmi megítélés alapján a jóerkölcsbe ütköznek.
- [65] Fenntartották azt a hivatkozásukat is, hogy a kölcsönszerződésnek a folyósítási jutalékra vonatkozó, és pontba foglalt kikötése az rPtk. 209. § (1) bekezdése alapján tisztességtelen. Álláspontjuk szerint a kölcsönösszeg rendelkezésre bocsátása ellenében járó ellenszolgáltatás az ügyleti kamat. Az alperes azzal, hogy folyósítja a kölcsönösszeget a felperesek részére, nem nyújt számukra többletszolgáltatást, csupán teljesíti a kölcsönszerződésben vállalt kötelezettségét. Az alperest ezért nem illeti meg külön ellenszolgáltatás a folyósításért. A kölcsönszerződés és pontjában ellenszolgáltatás nélküli szolgáltatási kötelezettséget kötött ki az alperes a felperesek terhére és hátrányára. Ezek a kikötések az rPtk. 209. § (1) bekezdése alapján tisztességtelenek, és az rPtk. 209/A. § (2) bekezdése értelmében semmisek.
- [66] A felperesek a fellebbezésüket kiegészítve az árfolyamkockázatról adott tájékoztatással kapcsolatban kiemelték, hogy az alperes által a kölcsönszerződés megkötésével egyidejűleg átadott „kockázatfeltáró nyilatkozat” egy olyan blankettanyilatkozat, amely önmagában nem bizonyítja, hogy az alperes eleget tett az árfolyamkockázattal kapcsolatos tájékoztatási kötelezettségének. Az alperes által adott tájékoztatás nem terjed ki az EUB C-186/16. és C-51/16. számú ítéletében előírt tartalmi elemekre. A felperesek esetében valós kockázatfeltárás nem történt, mert a kockázatfeltáró nyilatkozat az elnevezésével ellentétben nem tartalmazott tényleges kockázatfeltárást. A nyilatkozatból csupán az állapítható meg, hogy a feleket árfolyamkockázat terheli, tartalmazza a deviza-forint árfolyamváltozás lényegét és azt, hogy ennek kihatása van, illetve kihatása lehet a törlesztőrészletekre. Nem tartalmazza a nyilatkozat, hogy az árfolyamváltozás akár szélsőséges mértékű is lehet, annak nincs felső korlátja, és amelynek eredményeként olyan mértékben emelkedhet a törlesztőrészlet, hogy a kölcsön visszafizetése súlyos gazdasági nehézségeket okozhat a felperesek számára, mert a havi törlesztőrészlet adott esetben meghaladhatja a havi jövedelmüket is. Azzal, hogy az alperes a szerződés aláírásával egy időben átadott a felpereseknek egy blankettanyilatkozatot, nem biztosította számukra azt, hogy kellő időben, a tényleges kockázat ismeretében, alapos mérlegelés után tudjanak döntést hozni. Fenntartották azt a hivatkozásukat, hogy megfelelő tájékoztatás birtokában nem kötötték volna meg a kölcsönszerződést.
- [67] A folyósítási jutalékkal kapcsolatban hivatkoztak a Kúria Gfv.VII.30.356/2019. számú ügyben hozott határozatára, amely határozat álláspontjuk szerint a perbeli jogvitában is irányadó. Ennek alapján kifejtették, hogy a kölcsönszerződés pontjában a folyósítás együttes feltételei között az szerepel, hogy a folyósítás jutalék teljes egészét a bankszámlán, a devizaszámlán zárolják. Sem a kölcsönszerződésben, sem a hirdetményben nincs meghatározva, hogy a felperes milyen olyan szolgáltatást nyújt, amelyet a folyósítási jutalékként meghatározott díj ellentételez. Mindezek alapján az alperesnek az a nyilatkozata, hogy a folyósítási jutalék nem magának a folyósításnak a

feltétele, hanem a folyósítás alapjául szolgáló tényleges, és szerződésben tételesen megjelenő banki szolgáltatások ellenértéke, nem cáfolja a folyósítási jutalék kikötésének a tisztességtelenségét.

Fellebbezési ellenkérelem

- [68] Az alperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte. Álláspontja szerint a felperesek tévesen hivatkoznak az EUB C-51/17. számú döntésére és arra, hogy az alperesi tájékoztatás nem felelt meg az e döntésben foglalt követelményeknek. A C-51/17. számú ítélet nem változtat a szerződéses kockázatok feltárásával kapcsolatos bírósági, kúriai gyakorlaton, továbbra is a 2/2014. Polgári jogegységi határozat és az 1/2016. Polgári jogegységi határozat az irányadó. Hivatkozott továbbá a Kúria Konzultatív Testületi Üléséről készült-én felvett emlékeztetőben foglaltakra, amely szerint az EUB C-51/17. számú ítélete nem tartalmaz olyan többletkövetelményt, hogy a tájékoztatás során bármilyen konkrét adatot vagy számítást közölni kell a fogyasztóval. Álláspontja szerint az általa adott tájékoztatásból az árfolyamkockázat mibenléte és annak gazdasági következményei a fogyasztó felperesek számára adatok, számítás hiányában is világosan és egyértelműen felismerhetők. Az árfolyamkockázat körében az egyetlen kérdés, amit vizsgálni lehet, hogy annak mértéke hogyan alakul. Álláspontja szerint a szerződéses okiratok a kockázatteltárás vonatkozásában világosan és érthetően rögzítik, hogy a fogyasztó viseli az árfolyam változásából eredő kockázatot.
- [69] A kölcsönszerződés közjegyzői ténytanúsítványra vonatkozó rendelkezéseivel kapcsolatban fenntartotta azt a hivatkozását, hogy a vitatott kikötés valójában semmilyen, a fogyasztóra hátrányos eltérést nem jelent a végrehajtási záradékkal ellátott okiraton alapuló közvetlen bírósági végrehajtás jogszabályi előírásaihoz képest. A kikötés a Vht. korábban hatályos 21. § (1)-(2) bekezdésében, a jelenleg hatályos Vht. 23/C. § (1)-(2) bekezdésében, a közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény (a továbbiakban: Kjt.) 111-112. §-ában és az rPp. 195. § (1) és (6) bekezdésében foglalt rendelkezésekkel összhangban álló, az rPtk. 209. § (6) bekezdése alapján nem tisztességtelen. Hivatkozott a Kúria 1/2018. számú gazdasági elvi határozatára. Az alperesnek a felperesek felhatalmazása és hozzájárulása nélkül is lehetősége van közjegyzői ténytanúsítvány kiállítását kérni a nyilvántartásairól. Ez a joga és lehetősége a jogszabályokból ered, nem a kölcsönszerződésből. Az alperesnek a jogszabályok értelmében arra is lehetősége lenne, hogy nyilatkozzon a tartozás fennállásáról és összegéről anélkül, hogy nyilatkozatának tartalmát közjegyzői ténytanúsítvány alátámasztaná.
- [70] Az számú közjegyzői okiratba foglalt tartozáselismerő és egyoldalú kötelezettségvállaló nyilatkozat jóerkölcsbe ütközésével kapcsolatban arra hivatkozott, hogy az a felek által létrejött szerződést tartalmazza. A közjegyző kizárólag azt az okiratot foglalta közjegyzői okiratba, amelyet a felperesek elolvastak és aláírásukkal tudomásul vettek. A kölcsönszerződés és pontja világosan és érthetően rögzíti, hogy mi az oka annak, hogy a folyósított és a szerződésben meghatározott összeg között különbség van.
- [71] A kölcsönszerződés folyósítási jutaléokra vonatkozó kikötéssel kapcsolatban kifejtette hogy a folyósítási jutalék fejében tényleges banki többletszolgáltatásokat nyújtott. Bank által nyújtott kölcsön esetén a „folyósítás” nem csupán a pénznek az ügyfél részére történő rendelkezésre bocsátását, hanem egy komplex, szabályozott pénzügyi folyamatot jelent, amely magában foglalja az ügyféllel való kapcsolatfelvételt, a bankfióki ügyintézkést, a hitelkérelem összeállításában történő segítségnyújtást, a hitelképesség előzetes vizsgálatát, a központi hitelinformációs rendszerből történő adatlekvást, a kockázatelemzést, a szerződéses dokumentáció előkészítését, informatikai rendszerek használatát, adminisztrációs, adatfeldolgozási és egyéb kiegészítő tevékenységeket, a pénz bankszámlára történő átutalását, jóváírását. Köztudomású tény, hogy az alperes mint bank

ezeket a feladatokat minden egyes kölcsön folyósítása során elvégzi. Ezekkel a tevékenységekkel összefüggésben az alperesnél olyan további többletköltségek merülnek fel, amelyeket a már igénybe vett pénz használatáért, kockázataért fizetendő kamat nem feltétlenül fedez, vagy ha azt a kamatban érvényesítené, akkor az ügyfélnek magasabb mértékű kamatot kellene fizetnie.

[72] A folyósítási jutalék a kölcsön folyósításához szükséges, felsorolt banki tevékenységek során ténylegesen felmerülő, valós költségeket fedezi. A folyósítási jutalék felszámításával nem jut indokolatlan vagyoni előnyhöz, csupán a kölcsön folyósításával kapcsolatban felmerült, szükséges és indokolt költségeinek a megtérítésére tart igényt. A fentebb meghatározott banki szolgáltatásokat ténylegesen elvégezte, a kölcsön folyósítási kötelezettségét teljesítette, így a kikötött folyósítási jutalék a ténylegesen nyújtott szolgáltatásai fejében megillette. A folyósítási jutalék kikötése indokolt volt, mert az a kölcsön folyósításával közvetlenül összefüggő költségek ellentételezésére szolgált.

[73] Valamely szerződési feltétel tisztességes vagy tisztességtelen voltának megállapítása során a bíróságnak az rPtk. 209. § (1) bekezdésében foglalt generálklausulából kell kiindulnia, és az rPtk. 209. § (2) bekezdésében meghatározott szempontokat kell mérlegelnie. Álláspontja szerint a felperesek által támadott szerződéses rendelkezések a folyósítási jutalék felszámításának lehetőségét, módját és azt a kötelezettséget, hogy ezt az adós viseli, az átláthatóság és az egyértelműség követelményének megfelelően rögzítik. A szerződéskötéskor hatályos jogszabályok az ügyleti kamaton túlmutató költségek és díjak felszámítására lehetőséget adtak. Köztudomású tény, hogy a pénzintézeteknek a fentiekben részletezett adminisztrációs költségei merülnek fel, amelyek az ügyleti kamatban teljes mértékben nem térülnek meg. Ebből következően a folyósítási jutalék mint a hitel folyósításáig felmerülő adminisztrációs költség felszámítása tisztességtelennek nem tekinthető. A folyósítási jutalék nem magának a folyósításnak a feltétele, hanem a folyósítás alapjául szolgáló tényleges és a szerződésben tételesen megjelenő banki szolgáltatások ellenértéke. Az ilyen jutalék felszámításával az alperes nem jut indokolatlan vagyoni előnyhöz. A szerződés pontja világosan és érthetően rögzíti a folyósítási jutalék fizetési kötelezettséget és annak mértékét, ekként megfelel az átláthatóság és az egyértelműség követelményének. A szerződéskötéskor hatályban volt jogszabályok az ügyleti kamaton túlmutató költségek és díjak felszámítására lehetőséget adtak, ezért a folyósítási jutalék, mint a hitelfolyósításáig bezárólag felmerülő adminisztrációs költség felszámítása, sem a többletszolgáltatás hiányára, sem a felek közötti szerződéses egyensúly megbontására figyelemmel, sem az átláthatóság és egyértelműség hiánya miatt nem tekinthető tisztességtelennek.

A másodfokú bíróság döntése és jogi indoka

[74] A másodfokú bíróság a fellebbezési kérelem és a fellebbezési ellenkérelem keretei között bírálta felül az elsőfokú bíróság ítéletét.

[75] A fellebbezés alapos.

[76] A felperesek kereseti kérelme az árfolyamkockázatot a fogyasztóra telepítő szerződési feltételek tisztességtelensége miatt a teljes szerződésre kiható érvénytelenség jogkövetkezményeinek levonására is irányult. Emellett - a fellebbezési kérelemre tekintettel a másodfokú eljárás keretei között vizsgálendő - további feltételek (kölcsönszerződés pont, kölcsönszerződés és pont) tisztességtelenségére és egyéb érvénytelenségi okra [rPtk. 200. § (2) bekezdés] is hivatkoztak.

[77] Az elsőfokú bíróság által helyesen valóként megállapított tényeket a másodfokú bíróság annyiban

egészítette ki, hogy kölcsönszerződés pontja úgy rendelkezett, hogy a mindenkor esedékes törlesztések, törlesztőrészek, illetve bármilyen más pénzübeni kötelezettség a felperesek részéről CHF-ben volt teljesítendő. Más pénzüben történő teljesítés esetén az alperes az általa az esedékesség napján alkalmazott, a hirdetményben hivatkozott számlakonverziós deviza eladási árfolyamon kiszámított CHF összeget fordította az éppen esedékessé váló kötelezettség teljesítésére. A pont alapján a felperesek felhatalmazták az alperest, hogy a fizetendő esedékes követelésekkel az alperesnél megnyitott bármely lakossági bankszámlájukat / devizaszámlájukat megterhelje. A hivatkozott pont alapján a követelés forint értékéből történő kiegyenlítése esetén az alperes által alkalmazott tárgynapi számlakonverziós deviza eladási árfolyamot kellett figyelembe venni. A pontban foglaltak szerint a felperesek úgy nyilatkoztak, hogy megértették az alperesnek azt a felvilágosítását, hogy a kölcsön vonatkozásában jelentős árfolyamkockázatuk keletkezhet abban az esetben, ha az árfolyam jelentősen változik, a kölcsön fedezete pedig nem CHF forrás. Kijelentették, hogy ezen információ tudatában is igénybe kívánják venni a szerződésben meghatározott kölcsönösszeget, illetve igénylik a CHF nyilvántartást.

- [78] A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság érdemi döntésével és részben annak indokaival sem értett egyet.
- [79] A jogvita eldöntése során abból kellett kiindulni, hogy az uniós jog, az Irányelv a Lisszaboni Szerződést jóváhagyó kormányközi konferencia Záróokmányának számú mellékletében vállaltak szerint elsőbbséget élvez minden tagállamban. Ebből következően a nemzeti, adott esetben az Irányelv átültetéséről gondoskodó jogszabályokat az EUB C-14/83. számú Sabine von Colson-ítéletében kifejtettek szerint a bíróságok az Irányelv szövegének és céljának megfelelően kötelesek értelmezni. Az rPtk. tisztességtelen szerződési feltételekre vonatkozó szabályai az Irányelv harmonizálását szolgálják, így azokat az uniós joggal összhangban, az uniós jog elsőbbségére és az EUB ítélezési gyakorlatára tekintettel kell alkalmazni. Az EUB előzetes döntéshozatali eljárásban kifejtett álláspontja ugyanis a tagállami bíróság számára kötelező jelleggel magyarázza és pontosítja az uniós jogszabály jelentését és terjedelmét, ahogy azt annak hatálybalépésétől kezdődően értelmezni és alkalmazni kell, illetve kellett volna (C-92/11. „RWE Vertrieb” ítélet 58. pont).
- [80] Az EUB a C-26/13. számú ítéletében az Irányelv 4. cikk (2) bekezdésének értelmezésével, a világos és érthető megfogalmazás szempontrendszerével összefüggésben úgy foglalt állást, hogy általános elvárásként fogalmazta meg az alaki és nyelvtani érthetőség teljesülését, továbbá ezen felül olyan egyértelmű és érthető kritériumok megadását, amelyekből a fogyasztó előre láthatja a kikötés eredményeként jelentkező, őt érintő gazdasági következményeket. Kiemelte, hogy a fogyasztó számára ténylegesen lehetőséget kell biztosítani a szerződés valamennyi feltételének és a szerződéskötés következményeinek megismerhetőségére.
- [81] A Kúria az EUB C-26/13. számú ítéletének kihirdetése után, annak irányadó szempontjai figyelembevételével hozta meg a 2/2014. PJE határozatát, amely szerint a világos és érthető megfogalmazás, továbbá az átláthatóság elvéből következően a fogyasztót olyan helyzetbe kell hozni a szerződéskötéskor, hogy megfelelően fel tudja mérni az általa vállalt kötelezettségeket, árfolyamkockázat esetén azt, hogy a jövedelme szerinti pénzüben leértékelődésével annak hatása a fizetési kötelezettségére korlátlan. Az általános szerződési feltételekben szereplő, az árfolyamkockázat mibenlétére, tartalmára, viselésére vonatkozó kikötés akkor világos és érthető, ha az „átlagos fogyasztó” mércéjén keresztül megítélt konkrét fogyasztó számára felismerhető, hogy a számára kedvezőtlen árfolyamváltozás korlátozás nélkül őt terheli, annak felső határa nincs. Rámutatott, hogy a fogyasztó felé teljesített olyan tartalmú tájékoztatás, amely szerint a fogyasztó által fizetendő árfolyamkockázat korlátozott vagy nem valós, lerontja a szerződés egyértelmű

megfogalmazását és a megfelelő tartalmú kockázatfeltáró nyilatkozatot.

- [82] Az EUB a C-51/17. számú ügyben hozott ítéletében lényegében megerősítette a korábbi, C-186/16. számú ítéletében foglaltakat, és kifejtette, az árfolyamkockázattal kapcsolatos feltételnek nemcsak alaki és nyelvtani szempontból, hanem a konkrét tartalom vonatkozásában is érthetőnek kell lennie a fogyasztó számára, abban az értelemben, hogy az általánosan tájékozott, ésszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó ne csupán azt legyen képes felismerni, hogy a nemzeti fizetőeszköz a kölcsön nyilvántartásba vétele szerinti devizához képest leértékelődhet, hanem értékelni kell tudnia egy ilyen feltételnek a pénzügyi kötelezettségekre gyakorolt - esetlegesen jelentős - gazdasági következményeit is.
- [83] Az árfolyamkockázat viselését szabályozó szerződési feltétel átláthatóságának megítélése során - a 2/2014. PJE határozatból és az EUB C-186/16. számú ügyben hozott ítéletének indoklásából is kitűnően - a felek közötti szerződés szövegén túl jelentősége van a pénzügyi intézmény részéről nyújtott tájékoztatásnak is [rPtk. 205. § (3) bekezdés, 209. § (1)-(2) bekezdés]. Ennek során a pénzügyi intézmény nem titkolhat el lényeges információt, nem adhat félreértelmezhető információt, lényeges körülményt nem állíthat be lényegtelenként, és nem hangsúlyozhatja a szolgáltatás vagy a pénzügyi eszköz előnyös tulajdonságait anélkül, hogy ezzel egyidejűleg a hátrányos tulajdonságok, illetőleg a kockázatok tárgyilagos és pontos bemutatására ne kerülne sor, és nem használhat az ügyfél számára érthetetlen és értelmezhetetlen kifejezéseket.
- [84] A rendelkezésre álló okirati bizonyítékok és a II. rendű felperes személyes előadása szerint a felperesek a kölcsönszerződés megkötésével egyidejűleg írták alá a külföldi devizában történő finanszírozás általános kockázatairól szóló tájékoztatás elnevezésű okiratot,-én. A felpereseknek a tájékoztatás elismeréséről tett írásbeli nyilatkozata arról szól, hogy egy esetleges kedvezőtlen árfolyamváltozás/emelkedés a felpereseknek előre nem látható és előre ki nem számítható többletköltséget okozhat, továbbá, hogy abban az esetben, ha a finanszírozás devizanemének a forinttal szemben nő az árfolyama, akkor növekedik a finanszírozás ellenértéke, és a törlesztőrészlet (tőkeösszeg és kamatai) megfizetéséhez magasabb forint összeg szükséges.
- [85] Minden további magyarázat nélkül ez a tájékoztatás nem volt alkalmas arra, hogy biztosítsa a szerződéskötés következményeinek kellő idejű megismerhetőségét. Az arról adott tájékoztatás, hogy egy esetleges kedvezőtlen árfolyamváltozás/emelkedés a felpereseknek előre nem látható és előre ki nem számítható többletköltséget okozhat, továbbá, hogy abban az esetben, ha a finanszírozás devizanemének a forinttal szemben nő az árfolyama, akkor növekedik a finanszírozás ellenértéke, és a törlesztőrészlet (tőkeösszeg és kamatai) megfizetéséhez magasabb forint összeg szükséges, nem azonos tartalmú azzal, hogy a törlesztőrészlet korlátlanul megnövekedhet, és a felperesek jövedelmi, vagyoni viszonyait meghaladó mértékűvé válhat. Ez a tájékoztatás konkrét adatok, számok, arányok bemutatása nélkül jelentheti azt is, hogy a választott deviza árfolyamának a forinthez viszonyított emelkedése csak nehezen viselhető, de teljesíthető fizetési kötelezettséget ró a fogyasztókra.
- [86] A tájékoztató nem tartalmaz szemléltető, a forint árfolyamának a svájci frankhoz képest lehetséges változásaira modellezett eseteket, sem részletes és informatív magyarázatot a deviza alapú kölcsönügyletekben rejlő - a forintügyletektől eltérő - kockázatokra. Nem a konkrét szerződésből eredő árfolyamkockázat jellegének, legfeljebb a devizahitel lényegének közérthető ismertetéséhez elegendő kizárólag annak a rögzítése, hogy a kölcsönösszeg nyilvántartása devizában történik, a fogyasztó arra vállal kötelezettséget, hogy a kölcsönt a választott külföldi devizában fizeti vissza, a választott külföldi deviza átváltási aránya (árfolyama) pedig a napi piaci mozgások hatására változhat. A tájékoztató nem tért ki a fogyasztók fizetési kötelezettségének a kitettségre az

árfolyam és a svájci frankra irányadó kamat változása szempontjából, az egyes változók egyenként előidézett hatására és az együttesen bekövetkező változásuk következményére a törlesztőrészletek mértékében.

- [87] A fogyasztó számára alapvető jelentőséggel bír az, hogy a szerződéskötést megelőzően megismerheti-e a szerződési feltételeket és a szerződéskötés következményeit. Többek között ezen információk ismerete alapján dönti el a fogyasztó, hogy az eladó vagy a szolgáltató által előzetesen meghatározott feltételeknek elkötelezi-e magát (C-377/14. számú ítélet 64. pont). Alapvetően a fogyasztó felelőssége annak megítélése, hogy melyik megállapodás felel meg leginkább az igényeinek és a pénzügyi helyzetének. Nem téveszthető szem elől, hogy csak a fogyasztó pénzügyi helyzetének és adott hitelezési célnak megfelelő termékre vonatkozó információk szerződéskötést megelőző átadása és magyarázata nyújtanak ehhez megfelelő információt és segítséget.
- [88] A felperesek által a szerződéskötéssel egyidejűleg aláírt írásbeli tájékoztatásban a felperesek úgy nyilatkoztak, hogy a devizaalapú finanszírozás kockázatairól világos tájékoztatást kaptak, a kockázati összetevőket ismerik, és a hitelt ennek ismeretében is fel kívánják venni. A kölcsönszerződés pontjában foglaltak szerint a felperesek úgy nyilatkoztak, hogy megértették az alperesnek azt a felvilágosítását, hogy a kölcsön vonatkozásában jelentős árfolyamkockázatuk keletkezhet abban az esetben, ha az árfolyam jelentősen változik, a kölcsön fedezete pedig nem CHF forrás. A felperesek ténylegesen azt vállalták a szerződésben, hogy ha a szerződés futamideje alatt a forint bármely okból, akár jelentős mértékben is gyengül, akkor is, akár a jövedelmi, vagyoni viszonyaikat meghaladó mértékben is megfizetik az így adódó bármely tartozást. Amennyiben a vállalt kötelezettség világos és érthető lett volna, a vállalt kötelezettségnek ezt a tartalmát kellett volna visszaadnia. Ehhez képest a kölcsönszerződés pontjában foglaltak csupán a kölcsön „jelentős” árfolyamkockázatáról, és az árfolyam „jelentős” változásáról szóló tájékoztatás tudomásulvételét rögzíti. Ez azonban nem jelent korlátlan mértékű változást és korlátlan összegű fizetési kötelezettségvállalást.
- [89] Sem a felperesek által a szerződéskötéssel egyidejűleg aláírt írásbeli tájékoztatásból, sem a kölcsönszerződés pontjából nem következik félreérthetetlen módon, hogy amennyiben a folyósítás napján érvényes árfolyamhoz képest a forint árfolyama gyengül, abban az esetben a devizában megállapított törlesztő részletek forintban megfizetendő ellenértéke korlátlanul megnövekedhet, a felperesek jövedelmi, vagyoni viszonyait meghaladó mértékűvé válhat, aminek valós kockázata van a futamidő alatt is. Az ellentmondásoktól mentesen megszüvegezett és egyértelmű tartalom hiányában a felperesek számára nem volt érthető és világos az általuk viselni vállalt árfolyamkockázat korlátlansága, és nem láthatták át a forint leértékelődésével annak eredményeként jelentkező, őket érintő gazdasági következményeket.
- [90] A 2014/17/EU irányelv csak-étől hatályos és az azt követően kötött szerződésekre alkalmazandó, de a jelen perben megalkotásának története és a célja is jelentős. A preambulának és pontja alapján egyértelművé teszi, hogy a deviza alapú szerződést megkötő fogyasztók ténylegesen nem értették meg az általuk vállalt kötelezettség mibenlétét. Az irányelv preambulumbekzdéseiből az következik, hogy a fogyasztók azért kötötték meg a deviza alapú szerződéseket, mert azokat a forintkölcsönöknél előnyösebbnek hitték.
- [91] A 6/2013. PJE határozat értelmében a pénzügyi intézményt terhelő tájékoztatási kötelezettség nem terjedhet ki az árfolyamváltozás várható irányára és előre nem látható mértékére. Amennyiben az árfolyamváltozás irányát és mértékét a pénzügyi intézmény nem láthatta előre, úgy arról a fogyasztó sem tudhatott, vagyis egyik fél sem számolt a „vis maior” jellegű, nagymértékű árfolyamváltozást

okozó esemény bekövetkezésével. A deviza alapú szerződés megkötésével a felperesek tehát a szokásos pénzpiaci körülmények közötti árfolyammozgással együtt járó, nem korlátlan árfolyamkockázatot feltételeztek. Ehhez képest ugyanakkor a szerződés támadott pontja ezt a kockázatviselést korlátlanná teszi azzal, hogy a fogyasztók számára a deviza árfolyam-kockázat tudatos felvállalására vonatkozó kötelezettségéről rendelkeznek.

- [92] A felek közötti kölcsönszerződés kikötései, valamint a szerződéskötés előtti tájékoztató együttesen meghatározott tartalma alapján a felperesek - az általánosan tájékozott, ésszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó mércéjén keresztül - azt számításba vehették, hogy a perbeli kölcsönszerződéshez kapcsolódik árfolyamkockázat, de nem ismerhették fel azt, hogy a kockázatviselésüknek nincs felső határa, az korlátlan, és azt sem, hogy az a fizetési kötelezettségeikre milyen hatást gyakorol.
- [93] A kölcsönszerződés pontja a felperesek által aláírt tájékoztatással együtt értelmezve sem érthető, mert az EUB C-51/17. számú ítéletének 4. kérdésre adott válaszából továbbra is értékelendő árfolyamrésre, valamint egyoldalú módosítási jogra tekintettel a felperesek egyáltalán nem lehettek tisztában a kötelezettségük működési mechanizmusával és e mechanizmusnak a fizetési kötelezettségeikre gyakorolt tényleges hatásával (C-26/13. számú „Kásler” ítélet). A fogyasztó felperesek e három szerződési feltétel mellett nem tudták megállapítani és ellenőrizni, hogy az aktuális fizetési kötelezettségük melyik feltételre visszavezethetően és hogyan változik.
- [94] Az árfolyamkockázatra vonatkozó feltétel tehát nem felel meg a világosság és érthetőség követelményének, és a felek viszonyában a fogyasztók hátrányára egyensúlytalanságot okoz.
- [95] Az EUB C-226/12. számú ítéletében kifejtettek értelmében az egyenlőtlenség eredhet önmagában abból, hogy kellően súlyos mértékben sérül a fogyasztó nemzeti jog rendelkezései szerinti jogi helyzete, akár úgy, hogy szűkebbé válik azoknak a jogoknak a tartalma, amelyek e rendelkezések alapján a szerződésből fakadóan megilletik, akár úgy, hogy korlátozzák e jogok gyakorlását, akár úgy, hogy olyan további kötelezettséggel terhelik, amelyet a nemzeti jogszabályok nem írnak elő.
- [96] Az egyensúlytalan helyzet azért állapítható meg, mert az e feltétel hiányában irányadó rPtk. 241. § - a alapján a felpereseknek korlátlan fizetési kötelezettsége nem keletkezhetne. Az rPtk. 241. §-ában szabályozott igény elvesztése mellett a szerződés a fogyasztóknak nem biztosít egyoldalú, a saját jövedelmük szerinti devizanemre való áttérést lehetővé tevő módosítási jogot sem.
- [97] Az rPtk. 241. §-a értelmében nemcsak a szerződés megkötésekor ismert körülményekre, hanem akkor is kizárt a szerződés bíróság általi módosítása, ha a felek a szolgáltatás-ellenszolgáltatás meghatározásakor a jövőbeli bizonytalansági tényezőkkel számoltak. A perbeli szerződés támadott pontjai a magyar forint és svájci frank mindenféle szerződéskötést követő okra is visszavezethető ingadozásának a törlesztőrészlet nagyságában konkretizálódó következményét a felperesekre kívánta hárítani. Ez egyben kizárta annak a lehetőségét, hogy a felperesek eredménnyel kérhessék a bíróságtól a pénzügyi válságra visszavezethető árfolyamváltozás következményei miatt az rPtk. 241. §-ában írt szerződésmódosítást, hiszen a fizetési kötelezettséget az ilyen okokra is kiterjedően vállalták. Mindez sérti a jóhiszeműség követelményét, mert alappal feltételezhető, hogy egyedi megtárgyalás esetében a fogyasztók ilyen tartalmú szerződési kikötést nem fogadtak volna el.
- [98] A korlátlan árfolyamkockázat viselésének fogyasztóra való telepítéséről szóló feltételek tehát nem világosak és nem érthetőek, továbbá a szerződő felek viszonyában a jóhiszeműség követelményét sértve egyensúlytalan helyzetet teremtenek, ezért tisztességtelenek.

- [99] Az árfolyamkockázat a deviza alapú kölcsönszerződések jellegéből következik [6/2013. PJE határozat) pontjához tartozó indokolás], a deviza alapú kölcsönszerződés részét képező általános szerződési feltételeknek az árfolyamkockázat viselését szabályozó kikötései a szerződés főszolgáltatására vonatkoznak, ezért adott esetben nem világos, nem érthető jellegük miatt idézhetik elő a szerződés egészének érvénytelenségét, a kikötések tisztességtelenségén keresztül [2/2014. PJE határozat 1. pontjához tartozó indokolás].
- [100] A felperesek a szerződés érvénytelenségeinek jogkövetkezményére irányuló, a felek közötti elszámolásra is kiterjedő kereseti kérelmére tekintettel a Fővárosi Ítéltábla a felpereseket megillető jog fennállásáról az rPp. 213. § (3) bekezdése alapján döntést hozva a kölcsönszerződés tisztességtelenségét közbenső ítéleti rendelkezéssel megállapította.
- [101] A kölcsönszerződés tisztességtelenségen alapuló érvénytelenségének alkalmazható jogkövetkezményéről - az EUB C-118/17. számú ítéletében kifejtett szempontokra és a felperesek kérelmére is figyelemmel - az elsőfokú bíróságnak kell döntenie a felek közötti elszámolásra is kiterjedően. Az érvénytelenség jogkövetkezményeinek levonása során az elsőfokú bíróságnak figyelemmel kell lennie arra, hogy a bíróság a fél által kért jogkövetkezmény helyett az érvénytelenség más jogkövetkezményét is alkalmazhatja, azonban nem alkalmazhat olyan megoldást, amely ellen valamennyi fél tiltakozik.
- [102] Amennyiben az elsőfokú bíróság az érvénytelenség jogkövetkezményének levonásával a kölcsönszerződést a felpereseknek az eredeti állapot helyreállítására irányuló kérelmétől eltérően érvényessé nyilvánítja, úgy azt kell szem előtt tartania, hogy az érvénytelenség okának megszüntetésével érvényessé nyilvánított szerződés már nem tartalmazhat érvénytelen kikötést. Fogyasztói szerződésben a tisztességtelen kikötések nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve.
- [103] Az EUB a C-621/17. számú ügyben meghozott ítéletében akként foglalt állást, hogy az Irányelv 4. cikk (2) bekezdését és 5. cikkét úgy kell értelmezni, amely szerint a világos és érthető megfogalmazás követelménye nem kívánja meg az alapügy tárgyát képező kezelési költség és folyósítási jutalék tekintetében, hogy az ezt szabályozó szerződési feltételek az érintett összegek ellenében nyújtott valamennyi szolgáltatást is részletezzék. Az EUB az Irányelv 3. cikk (1) bekezdését ítéletében úgy értelmezte, hogy a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben főszabály szerint nem idéz elő jelentős egyenlőtlenséget a fogyasztó kárára a jóhiszeműség követelményével ellentétben a kölcsönszerződéshez kapcsolódó olyan szerződési feltétel, amely nem teszi lehetővé az e költségek ellenében nyújtott konkrét szolgáltatások egyértelmű azonosítását.
- [104] A folyósítási jutalék a peres felek kölcsönszerződése szerint nem a főszolgáltatás ellenszolgáltatása, így az Irányelv 5. cikke alapján ítélandó meg. A fogyasztói szerződésben egyedileg meg nem tárgyalt szerződéses kikötésen alapuló díjkövetelés csak akkor felel meg az EUB által felállított szempontrendszernek, ha a fogyasztóval szerződő fél ezért valamilyen beazonosítható ellenszolgáltatást nyújtott, ugyanakkor az nem követelmény, hogy valamennyi szolgáltatás részletezésre kerüljön. Az rPtk. 523. § (1) bekezdése értelmében a kölcsönszerződésben a hitelező főkötelezettsége a pénzösszeg rendelkezésre bocsátása, amellyel kapcsolatban merülhetnek fel költségei, de azoknak a szerződésből vagy a szerződéskötést megelőzően keletkezett egyéb okiratokból beazonosíthatónak kell lenniük. Ennek hiányában a konkrét perbeli esetben az alperes semmivel nem támasztotta alá, hogy ebben a körben milyen szolgáltatást nyújtott a felpereseknek,

amelyet a folyósítási jutalékként meghatározott díj ellentételez.

- [105] A beazonosítható szolgáltatás nélküli díjfizetési kötelezettség nem átlátható, mert nem tudható, hogy miért kell azt fizetni, sérti a jóhiszeműség követelményét, mert nem várható el a fogyasztótól, hogy meg nem határozott, általa be nem azonosítható szolgáltatásért fizessen, továbbá jelentős egyenlőtlenséget is okoz a felek között, mert nem létező szolgáltatásért kell fizetni. Mindezek alapján a kölcsönszerződés pontjában és a szerződés részévé vált hirdetmény „Díjak, jutalékok” fejezet pontjában foglalt feltétel az rPtk. 209. § (1) bekezdése alapján tisztességtelen.
- [106] A másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú bíróságnak azzal a megállapításával, hogy a kölcsönszerződés pontjának ötödik és hatodik bekezdésébe foglalt kikötés nem tisztességtelen. A Kúria következetes joggyakorlata értelmében az a szerződéses rendelkezés, amely szerint a pénzügyi intézmény a saját nyilvántartásai alapulvételével jogosult a fogyasztói tartozások kimutatására, és a szerződő felek az e kimutatás alapján készült, közokiratba foglalt ténytanúsítványt tekintik irányadónak, nem minősül joghatályos tartozáselismerő nyilatkozatnak, ezért a bizonyítási terhet a fogyasztó számára hátrányosan nem változtatja meg és nem korlátozza a fogyasztó jogszabályon alapuló igényérvényesítési lehetőségét sem. Erre tekintettel az ilyen szerződéses rendelkezés nem tisztességtelen (1/2018. számú gazdasági elvi határozat, BH2018. 146. és BH2019. 78.).
- [107] A másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú bíróságnak azzal a megállapításával, hogy a számú közjegyzői okiratba foglalt tartozáselismerő és egyoldalú kötelezettségvállaló nyilatkozat jóerkölcsbe ütközés okán nem érvénytelen. Ennek oka az elsőfokú bíróság által kifejtettektől eltérően az, hogy a felperesek által tett egyoldalú jognyilatkozat nem alapoz meg az alperessel szemben szolgáltatás követelésére irányuló jogosultságot. A szerződésre irányadó szabályokat ezért erre a jognyilatkozatra az rPtk. 199. §-a alapján nem lehet alkalmazni, így nem alkalmazandó az rPtk. 200. § (2) bekezdése sem.

Záró rész

- [108] Mindezek alapján a Fővárosi Ítéltábla az rPp. 253. § (2) bekezdése alapján az elsőfokú ítéletet megváltoztatta és a kölcsönszerződés érvénytelenségét közbenső ítéleti rendelkezéssel megállapította. A másodfokú bíróság csak megállapította a felperesek által lerótt illeték összegéből és a felek jogi képviselőinek a 32/2003. (VIII. 21.) IM rendelet 3. § (5) bekezdése alapján meghatározott munkadíjából álló másodfokú perköltséget.

Budapest, 2020. szeptember 9.

Dr. Koday Zsuzsanna
a tanács elnöke

Dr. Lupóczné dr. Krammer Edit
előadó bíró

Dr. Pusztai Anita
bíró